

Igor Marojević

OSTACI SVETA

 dereta

Biblioteka
SAVREMENA SRPSKA KNJIŽEVNOST

Urednik
Zoran Bognar

Copyright © Igor Marojević 2020
Copyright © ovog izdanja *Dereta*

Moguća odstupanja od istorijskih podataka – i ne samo ta vrsta odstupanja – pre svega su plod trenutaka nestandardnih opažaja kazivača ovog romana.

Tri tačke su korišćene isključivo da bi označile izostavljena pitanja koja pripovedačima postavljaju slušaoci i njihove komentare na trenutni iskaz.

I

KRAJ 1998. – POLOVINA
MARTA 1999.

M. I.

Za samo tri meseca upoznao sam ženu koja me je prelako opčinila i brata po ocu, pa je bilo neizbežno da upoznam i lekara za dušu. Tačnije, drugi uzročnik moje depresije nije bio u polubratu, nego u selu gde je on živeo. I u koje sam, u oktobru 1998, iz Beograda pobegao od vojne policije i bombardovanja, kojeg, na kraju, nije ni bilo.

Po nekoliko dana sam se krio u brezovičkoj bolnici i u lokalnoj crkvi. Smeštaj je bio besplatan, ali doživeo sam gotovo najveće neprijatnosti. Makar sam prvi put video očev grob, a na vazduhu koji je bio toliko čist da se maltene mogao gutati, kašalj mi je jenjavao.

Kada sam izbačen iz brezovičke crkve, najveći deo vremena sam u selu proveo u kući svog polubrata, Mojaša. Ili ga je previše nazvati rođenim polubratom. Mojaša sam upoznao tek u oktobru 1998, tek pre četiri meseca, jer me je majka, od smrti mog oca, neumorno sklanjala od nje-gove rodbine. Doduše, ni on se za života nije pobrinuo da me upozna s mojim polubratom i polumaćehom. O tome

mi je Mojaš pričao na svom nedoslednom ekavskom, u Brezoviku, u oktobru 1998, u svojoj komfornoj kući, koja, doduše, nije imala WC, osim ako računam minimalno preuređen, poljski.

Ivanku Novčić, koja je umela da ovlada slabićima poput mene, upoznao sam oko mesec dana posle upoznavanja svog najbližeg srodnika po ocu. Pokazalo se da živim u vrata s njom i da se ta nežno decentrirana lepotica nedavno doselila. Bila je jedanaest godina mlađa i desetak centimetara niža od mene. Nekoliko puta smo razmenili pozdrave u ulazu naše zgrade na razdeobnom pojasu Novog Beograda i Zemuna. Istovremeno otključavanje vrata naša dva stana prokomentarisali smo uzajamnim pogledima i osmesima nešto krupnijim no što okolnost stvarno iziskuje. Iz nesigurnosti da li sam zaključao, umeo sam i tri puta da se vratim da proverim bravu. Imao sam vremena za takve obzire, dakle, sporo sam živeo.

Ali, zbog Ivanke sam postao poletan i ispunjen (pre svega, ispunjen iluzijama o Ivanki). Zahvaljujući prilici da se viđam s njom, brzo sam počeo da zaboravljam neprijatne epizode koje sam u oktobru 1998. preživeo u Brezoviku. Nešto pre Nove godine prihvatila je moj poziv na kafu.

U dnevnom boravku mog stana sela je u fotelju i izazovno prekrstila noge u mini-suknji. U sledećoj fazi stavila je lakat na koleno, na dlan položila bradu i nagnula se prema meni. Nisu se graničili samo Novi Beograd i Zemun, nego i fotelja i dvosed u dnevnoj sobi mog stana. Ja sam bio na dvosedu.

Čim je primetila da na bilo koji način reagujem na njene gestove, Ivanka se stidljivo povukla i prekrstila ruke preko grudi. Pravila je kategorički odbrambene stavove tela. Ali ponovni širok osmeh mogao je, možda, da ukaže na to da je ipak donekle prijemčiva na mene. Kao da nisam mogao da izdržim takvu nejasnoću, pogledao sam kroz prozor: na ulici je, u sumrak nakon njenog posla i mog gubljenja vremena, bilo neuporedivo više pasa nego ljudi.

Ne računam li podsmeh, Ivanka je imala svega dve vrste osmeha. Prvi je bio nešto uži i manje srdačan, te znatno kraći od drugog; gotovo običan osmejak. Bio je pomalo lukav i sramežljiv – pravdala je svoj identitet Mačke u kineskom horoskopu, u koji je verovala, a uz njen znak išla je početna stidljivost. Prilikom druge, nesuzbijene vrste osmeha, uz notu oduševljenja izbili bi Ivankini zubi, sa licem i usnama savršeno usklađeni, prirodni i gotovo besprekorno beli. Verovatno se oduševljavala lepotom sopstvenih zuba.

Bio je to osmeh koji je ulivao nadu naivnim muškarcima. Lažan osmeh, u kakve spada i onaj upućen zapravo sebi, isti je kao kada se neko kune u rođeno jedinče dok laže, misleći da to ne znači apsolutno ništa. Možda i ne znači, za ovu priliku je svejedno: Ivankino lice bilo je kuso bez osmeha, ili makar osmejka. Bez njih nije imalo celinu.

Sve to nisam otkrio baš odmah. Tek kada jesam, uvideo sam da zbilja ima erotskog dopadanja između Ivanke i mene, ali da – bar s njene strane – nije ni približno onoliko koliko se meni činilo. Fizički sam nas i zamišljao

zajedno, ali odgovor na pitanje šta nas je mentalno privuklo ostajao je misterija. Bili smo kudikamo drugačiji: Ivanka je završila ekonomiju i uspešno radila kao marketing menadžer, dok sam ja razmišljao šta bih upisao za postdiplomske studije. Okasnelo sam završio Fakultet političkih nauka, a nisam imao ideju čime bih se inače bavio. Iako sam bio novinar po struci, žurnalizam mi je bio zanimljiv samo za teorijsko proučavanje ili parodiranje, ali takve stvari ne donose zaradu (osim ako su povezane s akademskim izdrkavanjem): kada sam objavio svoj diplomski rad u formi parodije novinskih članaka, knjigu je kupilo manje od stotinu ljudi. Iako mi je uveliko presušivala ušteđevina koju mi je poklonio jedan dalji i stariji rođak, ne bih mogao da se bavim stvarima samo zbog zarade: jeste novinarstvo bilo solidno plaćen zanat čak i u drugoj polovini devedesetih, ali mentalno me je i jezički ugrožavalo skoro sve što se trenutno smatralo ozbiljnim žurnalizmom, oličenim u militarističko-demagoškim pamfletima, odnosno tupim i takođe sumnjivim mirovnjačkim stereotipima i ređe i bolje prikivenim lažima druge strane. U tekstovima ili nije bilo smisla za meru, ili za stvarnost, ili ni za jedno, ni za drugo.

Ivanka je sa mnom provela Novu godinu. Ganut koliko je usamljena – kao i ja – spremio sam stan i kupio hranu i piće, smatrajući to svojim novogodišnjim poklonom, bar doprinosom. Ona je meni zauzvrat darovala priliku da pogledam njen foto-album, koji je specijalno, kako mi je svečanim glasom obznanila, donela za moje oči. Mada ga je ona više razgledala nego ja.

Tvrđnju da izgleda besprekorno ilustrovala je svojim fotografijama na kojima joj je struk ispao još tanji, a osmeh zagonetniji nego uživo. Sedela je preda mnom i tražila da o njenom izgledu sudim na osnovu njenih snimaka. Upitao sam se da li je na svom „mekintošu“ koristila fotošop. Da li je, samim tim, bila nesigurna u vezi sa sopstvenom lepotom, do koje je vrlo držala? Ja to nisam mogao da znam: sa ženama nisam imao previše iskustva. Ipak, nije moguće da je bila nesigurna u svoj fizički izgled: to bi u njenom slučaju bio udar na supstancu. Ako je pritom i usamljena, to je može dokusuriti, razmišljao sam.

Naivno je bez mere pila viski s ledom. Bez obzira na ukazanu čast da pregledam njen foto-album, radije sam posmatrao podnapitu Ivanku uživo nego njene najreprezentativnije snimke. Iako sve manje usredsređena, i dalje je održavala kapacitet beskonačnog oduševljavanja svojim najlepšim fotografijama.

Dok je 1998. prelazila u 1999, krasnjikava i pijana susedka lako se nagnula pre no što će bataliti album i sa fotelje preći na dvosed, pored mene. Triput me je poljubila u obraz, a onda zažmurila i oslonila svoja leđa o moje desno rame i nadlakticu, a glavu o naslon dvoseda. Iako takođe pod gasom, mada nešto manje nego Ivanka, od njenog naslanjanja dobio sam erekciju.

Osmehnula se i zaspala. Dok su prvi trenuci 1999. prelazili u prve minute te godine, gledao sam usnulu, previsoku Ivanku, duge crne kose i nikad tako iskrenog osmeha: bio je neglumljen i samim tim drugačiji od svih, treći njen

model osmeha, a jedini prirodan, koji je, stoga, trebalo da joj bude prvi, ali to odavno nije bio. Ovaj osmeh bio je nesporno drugačiji; na kraju krajeva, inače se nije osmehivala žmureći. Osmeh usnule Ivanke bio je bezmalo čedan: zapravo najlepší poklon koji sam mogao dobiti za Novu godinu.

Probudila se u mom stanu u prvim satima 1999. Iako je zapomagala o mamurluku i migreni koja je probada sa raznih strana, našla bi volje da mi, svakim povodom, odbrusi da se njen i moj znak u kineskom horoskopu (Mačka i Zmija) slažu za prijateljstvo, ali ne i za ljubav, te da sam u duši posesivni gubitnik, koji će to i ostati. Bila je to originalna novogodišnja čestitka.

Iz usta joj je zaudaralo gotovo koliko i meni. Kada je popila nekoliko gutljaja turske kafe, Ivanka je mirisala neutralnije i postala ljubaznija. Ja sam sebi i dalje smrdeo. Tog jutra je Ivanka prestala da me zove po imenu i počela da mi se obraća sa *komšija* i *moj komšija*, ili *my neighbor*, što je jedno te isto.

Uprkos susedkinim manama, brojnijim čak i od mojih, počeo sam da patim zato što mi ona ne omogućuje dublji pristup. Shvatio sam zašto je duševno volim: što je bila manje logična, bila mi je neodgonetljivija, misterioznija i privlačnija. Ali što mi je bilo lošije zbog nje, više sam postajao neotporan i na prisećanja na Brezovik.

Uzalud sam u tamošnjem sanatorijumu, pa u manastiru, a zatim kod polubrata, u oktobru 1998. čekao bombardovanje. Bar sam otkrio da pevcu ne kukuriču, nego zvuče

više kao da se morbidno smeju dok dreče *ihihih!* ili slično. Pevci zvuče najsličnije hijenama i, baš kao i one, smeju se da bi se glasнули, ili se kikoću bez razloga. Druga velika zabluda jeste da se kukurikanje čuje samo u zoru. Celog dana ne prestaje. Da li je to ihihihanje ikada probudilo ikoga? Čisto sumnjam. U Brezoviku su moji srodnici, kao i gotovo svi u selu, pretresali isključivo teme poput bombi, pogibija, koškanja između vojske i policije, puštanja kriminalaca iz zatvora, rakije, pečene prasetine i biznisa.

U određenom trenutku, sećanje na Brezovik mi je u Beogradu postalo nesnosno. Sumnjičio sam Ivanku da me je, makar posredno, vratila u košmar. Jedina dva košmara koja sam pamtio činile su pojedine scene košmara poznanstva s Ivankom i mentalne slike Brezovika, koji se u snu ni teorijski ne može napustiti. Iako sam rešio da zbližavanje s Ivankom ne dolazi u obzir, jer mi je previše opasna – i prejaka za mene – i dalje sam često gledao kroz špijunku da proverim da se ne vraća s posla, sama, ili u društvu. Prisluškivao sam šta se dešava u njenom stanu i najčešće je čuo kako se tušira.

Utućen zbog nemogućnosti da se približim Ivanki, ali i stoga što su mi nakratko odložena sećanja na boravak u Brezoviku nahrupila tek kad smo se nas dvoje udaljili, potražio sam psihijatra dan-dva posle pravoslavnog Božića. Tada sam na sajtu *Blica* našao plaćeni baner Boška Čipelja:

Bihevioristički psihijatar sa diplomom Medicinskog fakulteta u Madridu i radnim iskustvom na Zapadu. Leči od depresije, svih anksioznosti, PTSP-a i raznih vidova psihoze. Jedini psihijatar koji vam dolazi na adresu.

Poslednja rečenica za mene je bila prva. Usled već dovoljno iscrpljujuće utučenosti, ne bih imao volje i energije da nikom idem u posete. Pa čak ni Ivanka, devojci sa istog sprata. U stvari, pogotovo ne njoj.

Boško Čipelj bio je sedam godina stariji od mene. Majka mu je bila Srпкиnja, po ocu je bio Španac. Iskovan je za psihijatra na Univerzitetu Komplutense u Madridu. U Srbiji i okolini, lični odlazak doktora Čipelja do pacijenata činio je njegove sesije nešto skupljim, utoliko što mu je stranka obično podmirivala troškove za gorivo. Rekao mi je kako se specijalizovao – uz ono što sam mogao naći u oglasu – i za opsesivne i kompulzivne reakcije, za žrtve stokholmskog sindroma, paranoje, šizofrenije, kao i paranoidne šizofrenije. Ne bi on to svojom voljom, nego su ga prilike naterale.

Tražio je da mu plaćam na crno. Nema on zakonsku ordinaciju u Beogradu, već u Madridu; ali je prestao da plaća zakup tamošnjeg lokala i privremeno zamrznuo aktivnosti firme. Rekao sam mu da sam solventan za pet sesija.

– To je jedva dovoljno za zalečivanje, mada, i to je nešto ako ste pametni. Više volim šestomesečne sesije, koje su

u načelu sasvim dovoljne danas, ali se ređe bavim njima – rekao je. Pitao sam ga da li se specijalizovao za mini sesije. Odgovorio je da nije – nego malo ko ima i za šestomesečno lečenje, za koje će prosečni bihevoristi reći da je minimalno, a kamoli za jednogodišnji tretman. – Plus neka sića za gorivo – prihvatio je.

Odmah je uočio moje prve dve depresivne epizode, tim pre što sam mu se na obe požalio. Ispunile su nam prve dve seanse, na kojima je on igrao ulogu hladnog zapisivača i ispitivača. Međutim, na trećoj, dok sam u odgovorima na njegova pitanja spominjao Brezovik i Bar, nekoliko puta se trgnuo. Na kraju sesije me je iznenadio, ne znam da li prijatno. Rekao je da on mene, u stvari, razume gotovo u svemu. Više je puta klimnuo glavom za nekoliko minuta treće seanse nego za vreme dveju početnih.

Bilo je to prvi put da posedi kod mene i nakon zvaničnog dela sesije i da govori o svom životu. Nisam sumnjao da je prema meni promenio držanje jer su se ispostavile naše životne podudarnosti: naše majke odnedavno su živele u Baru. Ispostavilo se da je svoju, Nadu, Čipelj ubedio da joj za mentalni spokoj spasonosan može biti samo udoban život na moru, a zapravo ju je iz Beograda poslao u Bar da bi se udaljio od nje. Rekao je da ona ima mentalni problem znatno veći od mog, mada inače nije sasvim loše: čak i otkako joj se stanje pogoršalo, neretko je sposobna da celokupne sekvence iz svog prebogatog života ispriča uz punu podršku razuma. Čipelj ju je obilazio bar jednom mesečno.

– Ona prima na račun na koji me ovlastila visoku penziju pokojnog muža – informisao me je. – Pošto me je ovlastila na svoj račun, nosim joj pare svakog meseca, pa lako iznajmljuje dvosoban stan u Baru; u Makedonskom naselju, malo udaljenom od centra i mora, i zato po ceni kvadrata vrlo preporučljivom. Stambeni blok je nazvan po makedonskim manualcima koji su posle izvanrednog zemljotresa iz aprila 1979, saziali čitavo naselje da bi se napokon skućili nesrećnici što im je potres srušio domove, ali i mnogi drugi.

Čipelj je obilascima svoje voljene starice ublažavao grižu savesti što ju je, kao osamdesetogodišnjakinju, katalpultirao gotovo petsto kilometara od sebe. Na kraju je žalio što je to uopšte učinio.

Preseljenje Čipeljeve majke u Bar imalo je znatno drugačije motive od onih za selidbu moje, Anke. Baš kad se mama penzionisala, nekoliko vrlo poznatih ljudi skupo je platilo kuće u Perastu i podiglo cene varoških poseda na tržištu nekretnina. Tamo je ona živela dok je kao profesor engleskog jezika radila u Kotoru. Perast je postao luksuzna destinacija, iako je dotle smatran prknom od svijeta, kako se tamo komentarisalo s neobjašnjivim ponosom.

Pošto je zbog astmatičnih pluća bila namerna da nastavi život na primorju, majka je iskoristila talas rasta cena u Perastu da basnoslovno proda vikendicu i kupi stan u Baru. Grad je po ceni nekretnina bio mnogo jeftiniji od svih drugih na Crnogorskom primorju, od kojih je bio i najveći, a raspolagao je početnom stanicom železničke pruge

za Beograd i najvećom i jedinom koliko-toliko pravom lukom u Crnoj Gori. Iako se nalazio nadomak mora, stan je bio pod pločom, pa je Anki od transakcije ostala pristojna ušteđevina, ne znam gde ju je držala.

Najznačajniju podudarnost između Čipelja i mene činio je možda ipak Brezovik. Moj otac je najverovatnije bio iz tog kraja, iz gotovo sigurno jedinog mesta u sadašnjoj Jugoslaviji u kojem je bilo Boškovih prezimenjaka, mada ne mnogo, a opet, više i nego mojih. Psihijatar se prezimenjacima predstavljao kao rođak, nije im rekao da mu u beogradskoj ličnoj karti piše Čipelj samo zbog, prema njegovom mišljenju, pogrešne transkripcije hispanskih imena i naziva.

– Ali ovde je peseta: pezeta; Čile: Čile, pa je i Čipelj: Čipelj. Na isti način je moj otac u Španiji bio Lukas Čipelj, a ovde je bio Luka Čipelj. Važno je da u Jugoslaviji i Crnoj Gori imam tih slučajnih prezimenjaka, iako bili redom agricole, daju mi osećaj sigurnosti: bar da imam neke koristi od grešaka srpskog jezika – rekao je posle naše četvrte sesije, gotovo stidljivo. Kasnije se opustio.

Njegovi volens-nolens prezimenjaci nisu umeli da ga dovedu u rodbinsku vezu ni sa kim poreklom iz Brezovika, a u početku to nisu ni želeli. Naklonjeni ideji o prisvajanju drugih, inače su u nalaženju srodstva bili vrlo maštoviti.

Na kraju je nizom plišanah mahinacija Čipelj postigao da ga zovu rođakom. To mi je ispričao Mojaš kad sam ga zvao da ga pitam za Čipelja. Bio je to naš prvi i poslednji telefonski razgovor: on nije imao telefon kod kuće, pa sam

ga mogao dobiti samo u brezovičkoj bolnici, gde je svraćao da bi se družio s lekarima.

– Nisu moji prezimenjaci tako brojni da odbace mogućeg člana – bilo je Boškovo mišljenje. – Na internet pretraživaču *Dogpajl* udariš „Čipelj“ i izađu ti samo cipele.

Podudarnost između Čipelja i mene bila je i ta što je obojici otac umro srazmerno rano: njemu u osamnaestoj, a meni kada sam imao dvanaest godina. Boškov tata bio je španski atletičar koji je kratko učestvovao u tamošnjem građanskom ratu, gde je upoznao i svoju buduću suprugu. Njihova strana je izgubila taj rat, ali su oboje kao jugoslovenski komunisti postali prvoborci i Drugog, svetskog, koji u Španiji nije ni održan. Posle četvrte naše seanse, rekao sam Bošku da sam čuo mitove o veličini španskih levičara.

– Mnogo ovdašnjih i drugih stranih boraca učestvovalo je od samog početka Španskog građanskog rata na strani leveice – dodao sam posle četvrte sesije ono što sam još mislio da znam.

Čipelj je mrzovoljno promumlao da je neuporedivo više stranaca nastupalo na strani desnice, o čemu niko od nas nema pojma. Od vas, tako je rekao. U tom razgovoru prešao je na *ti*.

Dodao je da ne mogu ja njemu da teorijski objašnjavam stvari koje on zna na primeru rođene porodice. Nisam razumeo čime sam ga iziritirao, ali sam mu se za svaki slučaj izvinio. Kao da sam mu izvinjenjem samo dao goriva da nastavi:

– Da usud moje majke bude posebno *complicado*¹, poslata je iz Komunističke partije da svira na otvaranju Antiolimpijskih igara u Barseloni, 1936. Igre nisu ni održane zbog Građanskog rata, ali je ona ostala u Španiji i upoznala mog oca. Namučili su se u tom ratu, ali mnogo manje nego u Drugom, svetskom. Iz njega je ona izašla sa zavidnim brojem duševnih problema.

Posle četvrte seanse, Čipelj mi je rekao da je za tumačenje mog stanja u završnoj fazi mini lečenja posebno važna devojka koja mi je uzrokovala poslednju depresivnu epizodu; mislio je da poznaje razlog za pretposlednju, u vidu Brezovika. Tražio mi je da dovedem Ivanku: planirao je da je osmotri, ne bi li lakše procenio kako ona utiče na mene. Rekao mi je da je to kvarnjikavi bihevioristički štos, a meni je više ličio na uobičajen trik vojnog psihologa. Ja sam se, još osamdesetih, kod psihologa oslobodio služenja vojske, pa me niko nije zvao u ratove devedesetih. Bio je to moj najveći životni uspeh, a možda i jedini.

Ivanka je pristala da me ponovo poseti čim sam je obavestio da je kod mene poziva moj lekar, relativno dobrostojeći Španac, koji – što joj je zvučalo posebno podsticajno – ima špansko državljanstvo, stan u Madridu i u Bloku 70a, kao i majku u Baru.

Ivankina poseta značila je petu, završnu i pomalo opskurnu sesiju: na njoj je u društvo psihijatra i duševnog ranjenika stupila i susetka koja mu je izazvala deo patnje od koje se on trenutno lečio. (Pomislio sam da bi bilo fer

¹ Šp. – komplikovan.

da mi Ivanka, kad mi je već uzrokovala lečenje, refundira bar deo troškova.) Sela je pored Boška na dvosed; ja sam se posadio u fotelju. Nije joj bilo dovoljno što je sedela pored njega, nego je i počela da mu se stidljivo osmehuje. Makar dok, na njegova pitanja, nije rekla da misli da sam previše razmažen, negativan, tužan i slab. Kada je otišla, lekar mi je rekao kako se po mojim utučenim reakcijama vidi da je Ivanka pogubna po mene, što zapravo i nije toliko loše: maltene je dovoljno da prestanem da maštam o njoj kako bih se izlečio.

– Previše je dominantna, baš kao i tvoja majka – rekao je. – Privlači te jer te podseća na nju kao na prvi model žene koji si ikad video. Ali je primalnija. Ako nastaviš patiti za Ivankom, pretvorićeš se u mazohistu. Psihoanalitičari tvrde da formativni period čoveka traje tri do pet godina, što je nebuloza: on traje celog života. Ali to što je tvoja majka dominantna čini još jednu sličnost između tebe i mene. I još jedna sličnost: zbog istih razloga, ona se sviđa i meni, mislim, ne tvoja majka, nego Ivanka – dometnuo je veselim, ali prilično rezolutnim glasom. Pa i kada je dodao: – Osim, naravno, ako tebi smeta da joj se pokušam nabacivati.

– Slobodno, meni je svejedno – slagao sam na svoju štetu.

Čipelj mi je rekao da bi moje depresivne epizode bile mnogo slabije da mi imunitet nije snižen, a da jeste, videlo se po mom čestom suhom kašlju. Ukoliko ga smanjim, preko posledice bih umanjio značaj aktuelnog uzroka

depresije. Bio sam dovoljno rezigniran da prihvatim predlog koji nisam razumeo.

Kao što je trebalo da izbegavam Ivanku, prema Čipelju, bilo bi poželjno načelno ignorisati i Brezovik. Napomenuo je da mu je žao što mora bilo šta loše da mi kaže o tom mestu, u koje svraća kad god može, a najčešće prilikom vožnji u pravcu Bara (mada je neretko putovao i vozom, koji je češće kasnio nego što je stizao na vreme). Ja sam u Brezovik otišao jednom, a Čipelj nekoliko puta. Nisam razumeo Čipelja, ali objasnio mi je da ne bi toliko insistirao na Crnoj Gori da je u Beogradu integrisaniji.

Smatrao sam da će mi, ako hoću da pomognem sebi po njegovim uputstvima, biti lako da ignorišem Brezovik do kraja života. Ali nisam znao kako da izbegavam Ivanku. A da ću je videti još češće bilo mi je jasno kad mi je Čipelj, i dalje u mom stanu, posle naše pete sesije tražio da još jednom organizujem susret utroje, ali ne kod mene, nego u nekom kafeu, može i obližnjem, rekao je velikodušno.

– Savetovao si mi da izbegavam Ivanku da bih se izlečio – uzvratio sam.

– Nije toliko bitno da izbegavaš da je vidiš, koliko da je emocionalno ignorišeš – objasnio je, ako jeste. – Čim je dovedeš u kafić, možeš izvesti korisnu vežbu za dušu. Vežbaćeš da počneš ignorisati njen uticaj na tebe, jer treba da budeš iznad toga. Na sličan način možeš poći i u Brezovik bez štete ako ostaneš maksimum sat-dva – nastojao je da mi ponudi Brezovik kao kompenzaciju za moje

trpljenje Ivankinog prisustva u njegovu korist, ne znajući da ja Brezovik nisam podnosio.

– Nije problem – rekao sam mu oraspoloženo. – Kafana „Tošin bunar“. Koliko ja tebi plaćam jednu sesiju za dušu, toliko mi platiš za slobodnije upoznavanje s Ivankom. Da me ne shvatiš pogrešno, nisam njen makro, niti ga ona ima.

– Ne, budeš mi *presente*² samo da se pred njom lakše opustim.

Ukoliko bi želeo da se jezički ispomogne ili odmori od srpskog, Čipelj je ponekad koristio kastiljanske izraze. Iako je rođen u Beogradu i srpski mu je bio maternji jezik, španski je govorio znatno tečnije. Srpski mu je bio ukvaren neprekidnim gotovo dvadesetogodišnjim boravkom u Madridu, koji je uključio završne godine gimnazije, studiranje i početak psihijatrijske karijere. To se ogledalo i u gramatici i u nepreciznom izgovaranju pojedinih suglasnika dok je pričao srpski.

– I da samo nagovorim Ivanku da se vidimo u kafani, to bi danas bilo naplativo – odgovorio sam mu. – Nismo prijatelji – podsetio sam ga.

– Prijateljstvo sa mnom, kao bihevoristom, apsolutno je moguće uspostaviti – rekao je, ustao s dvoseda i otišao u hodnik. Nije zatvorio vrata i primetio sam da iz stražnjeg džepa pantalona vadi buđelar. Posle brojanja novca, otišao je u predsoblje i bar dva minuta ga nisam video. Učinilo mi se da u kalkulatoru mobilnog telefona nekako računalo isplati li mu se da budemo prijatelji.

² Šp. – prisutan.

- Ne zezaj, čoveče – rekao je kada se vratio iz hodnika.
- Nećeš mi plaćati poslednju sesiju – isplatio nam se.

Čipelj je pošao nenaspavan na naš susret s Ivankom. Dok smo šetali od moje zgrade do „Tošinog bunara“, uz nekoliko psovki mi je rekao kako je dve noći pre toga njegova čistačica iz Umke, koja je zorom honorarisala u fabrici, tražila da se njen zakazani dolazak kod njega u Blok 70a pomeri sa deset ujutro na sedam, da bi mogla da stigne da obavi i druga, mnogo važnija posla. Boško je izdržao reći svoje čistačice i pristao na njene uslove. Sledećeg jutra rano se probudio, doručkovao tost, skuvao i popio kafu i posle toga je čekao. Popio je još jednu kafu. Nije pušio, a ne bi mu ni naročito stajalo, mada malo kome zaista stoji. Ali njemu bi stajalo posebno loše: bio je već beskrvan i bled kao neki od gorljivih nikotinskih zavisnika, mada je takvih, možda i više, bilo mrkih; ja sam bio bleđi zavisnik.

Čistačica, koja se, inače, zvala Bosa, nije tog dana došla kod Čipelja. Čak mu nije ni telefonirala da mu naknadno objasni svoje odsustvo. I pored desetina žena koje su u popularnim *Halo oglasima* nudile usluge spremanja stana, Boško je ponovo zvao Bosu. Javio mu se njen muž, čije se ime zauvek zaboravilo. Rekao je Čipelju da Bosa ne može da mu se javi. Čipelj mu je rekao da je važno. Bosin muž je rekao da se ona odmara od proslave porođaja sestre od tetke, koja je u zoru dobila sina, pa se ceo dan slavilo, i to u Rumi: „A da vidiš kako je lep mali, ista Bosa.“

Čipelju se imenovana nije mogla javiti. „Ali možda može sutra doći u sedam ujutro“, rekao mu je još njen

muž. „Sutra u sedam ujutro“, složio se Čipelj. Čistačicin su-prug je rekao da će to preneti ženi, ali ništa on Bošku nije mogao da garantuje.

Španac je opet rano legao i ustao, i jedno i drugo uz osećaj duboke rezignacije. Ali Bosa je stvarno došla kod njega u sedam toga jutra. Iako iscrpljen, bio je presrećan.

Ako je gajio toliko divljenje i strahopoštovanje prema vremešnoj radnici čistoće, koliko ga je morala zaludeti mlada i poželjna marketing menadžerka? Videlo se to čim ju je drugi put sreo, a i Ivanka je primetila šta je trebalo.

Nakon četiri-pet dana korišćenja sredstava protiv kašlja koja mi je Čipelj predložio umesto antidepresiva za koje mi je do tada davao potpis, depresija mi se, prema sredi-ni februara 1999, smanjila. Nije mi smetalo čak ni da Boška u međuvremenu odvedem na novi susret sa Ivankom. Međutim, ponovo sam u sebi trpeo mešanje sasvim razli-čitih medicinskih simptoma, čiji je stalni činilac bio kašalj, srećom ne toliko jak kao u detinjstvu, kad mi je nekoliko epizoda kašlja uzrokovalo gubitak izvesnog dela pamće-nja, kao da sam iz sebe istresao mentalne slike, a ne šlajm.

Čak i obični suvi kašalj po mene je imao pogubno dej-stvo, počev od toga što me je podsećao kako sam u okto-bru 1998. s užasom gledao čak više posetioce nego zato-čenike ustanove za plućne bolesti u Brezoviku, kako horski hripaju, praveći pauzu samo da bi sebi omogućili još dim cigarete, nakon kojeg bi se zakašljali još horskije i tragični-je. Nije mi bilo jasno kako ni posle toga nisam prestao da pušim.

SADRŽAJ

I

KRAJ 1998. – POLOVINA MARTA 1999.

M. I.	7
BOŠKO ČIPELJ	32
VAJO MEHMEDOVIĆ	50

II

KRAJ MARTA 1999.

M. I. II	79
IVANKA NOVČIĆ	85
MOJAŠ KAŽIĆ	92
ESPERANSA MARKOVIĆ	101
DRUGARICA NADA	131
M. INIĆ	164

III

APRIL 1999.

1346	185
LUKA ČIPELJ	239
1346 / VILIM PETRAČ	260
ANKA INIĆ	293

IV

OSTACI VEKA

IVICA MOŠKOV	303
M. INIĆ II	317
BOSKE ČIPELJ	367
MOJAŠ KAŽIĆ-INIĆ	375
MARTIN INIĆ	382
BELEŠKA O AUTORU	395

Igor Marojević
OSTACI SVETA

Za izdavača
Dijana Dereta

Lektura i korektura
Nevena Živić

Likovno-grafička oprema
Marina Slavković

Prvo DERETINO izdanje

ISBN 978-86-6457-318-4

Tiraž
1000 primeraka

Beograd, 2020.

Izdavač / Štampa / Plasman: **DERETA doo**, Vladimira Rolovića 94a,
11030 Beograd, tel./faks: 011.23.99.077; 23.99.078, **www.dereta.rs**

KNJIŽARA DERETA, Knez Mihailova 46, Beograd, tel.: 011.26.27.934, 30.33.503

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.163.41-31

МАРОЈЕВИЋ, Игор, 1968–

Ostaci sveta / Igor Marojević. – 1. Deretino izd. – Beograd :
Dereta, 2020 (Beograd : Dereta). – 395 str. ; 21 cm. – (Biblioteka
Savremena srpska književnost / Dereta)

Tiraž 1.000. – Beleška o autoru: str. 395–[396].

ISBN 978-86-6457-318-4

COBISS.SR-ID 20015625